

Kako se deli podpora rudarjem v Penni

Trije tovarni avti zapuste glavni stan kot enota za štiri rudarske večje in več manjših naselbe. Na avtih so pritrjeni lepaki, ki spodbujajo stavarke k vztrajnosti.

Pittsburgh, Pa. (Izvirno). — Ura je šest zjutraj. Tema je še. Kakih deset ali več tovarnih avtov pristane k skladišču pennsylvanskega-ohijskega pomožnega rudarskega odbora na Peti aveniji. Stavkarji nakladajo tovarne avte z živili in drugimi potrebščinami. Ko se je pričel delati dan, sem našel trinajst tovarnih avtov. Na vseh tovarnih avtih so veliki lepaki, ki stavarke spodbujajo k vztrajnosti v stavki: Branite delavsko unijo! Proč z odprto delavnico! Organizirajte neorganizirane! Tako se vrste še drugi napisi.

Veliko živela se kupi kar v trgovini na debelo. Naloži se na tovarne avte in pošlje direktno stavariskim komisarijatom. Tovorni avti odhajajo v obliki karavan. Trije tovarni avti odpeljejo proti štirim velikim naselbinam Mollenhauer, Coverdale, Van Voorhis in Vestaburg kot enota in ostanejo skupaj dokler niso potrebščine razdeljene v vseh štirih in drugih manjših naselbinah.

Cez eno uro smo v Mollenhauerju. Temperatura je padla nekaj stopinj pod ničlo. Stavkarji so že pričakovali tovarne avte. Priprani so, da pridejo, kakor so, da za nočjo pride dan, za dnevom pa noč. Nekaj stavarke je rekel, ko sem ga vprašal, kako je to, da nas čakajo in vedo, da pridemo, a karavani jim nismo poslali sporočila. "Vemo, da pridete. V tem malem mestu na griču je pomožni odbor za stavkujoče rudarje postal stalna naprava."

Končno se gnete okoli tovarnih avtov okoli tri sto moških, žensk in otrok. Podpora razdeljuje odbor, ki je izvoljen izmed članov lokalne organizacije. Eden članov tega odbora pravi: Naše hrbtenice se vzravnaajo in naš pogum raste, ko vidimo, koliko dela opravite, da lahko vzdržimo v stavki. Odborniki unije so raznesli vest, da je odbor pristanski in delite potrebščine samo svojim prijateljem, sem pripomnil. Če je stvar taka, tedaj se čudimo, zakaj prihajate v Mollenhauer, Vestaburg, Van Voorhis itd., ki so poznana kot Lewisa trdnjava, je bil odgovor.

Od tukaj odpeljejo tovarni avti v Coverdale. Tudi tukaj čakajo rudarji in njih žene na prihod tovarnih avtov.

Kakšnih trideset milj dalje je Van Voorhis. Ko pripeljejo tovarni avti, so rudarji na stavkovni straži. Pa tudi pobojniki so tam in jih opazujejo. Tudi tukaj se razdeli podpora.

Dvanajst ur je minilo, odkar so tovarni avti zapustili skladišče. Prevozili smo več ko šestdeset milj v eni smeri in prišli tu, v gričavi smer, da smo dosegli osamljene naselbine. Tovorni avti so skoraj prazni. Rudarji so zadovoljni, spremljevalci tovarnih avtov jih navdušujejo, da naj vzdrže v stavki. V zadnji naselbini, v kateri se ustavimo, najdemo položaj tak, kakršen je bil v drugih. Rudarji pozdravljajo tovarne avte in z njih se obdržujejo govori. Držite se, vztrajajte, ohranite rudarsko organizacijo, so besede, s katerimi navdušujejo rudarje oni, ki so prišli mednje deliti podporo. Organizirajte neorganizirane in organizirajte se politično v delavski stranki. Rudarji pa odgovarjajo: Bojevali se bomo, poslušali vaše nasvete, pomožna akcija bo pripomogla k zmagi.

Agitirajte za "Prosveto"!

Hotelling priznal še drugo zločino

Ugledni, pobojni mož je zlorabil dve drugi deklici in teroriziral otroke. Čudna kombinacija dveh karakterjev.

Ionia, Mich. — Adolf Hotelling 47-letni tesarski kontraktor iz cerkveni odbornik v Oasowu, k je priznal nečuvno zlorabo in umor petletne Dorothy Schneider, je v tork priznal še drugo zločino. Izpovedal je, da je v letu zadnjih dveh let zlorabil dve drugi mali deklici in pred dvema letoma je bil on tisti mlsterjizni "divji mož," ki je teroriziral otroke v Oasowu in k terga niso mogli prijeti al identifikirati.

Nakana oblastnikov, da bodo hitro procesirali in obsodili Hotellinga sunaj Flinta, da ga tako obvarujejo linčanja v peateh furioznih prebivalcev, je naletela na ovire. Okrajni sodni Fred Brennan je obvestil governerja, da ne more dovoliti obravnave zunaj svojega okraja. razen če Hotelling izjavi, da ni kriv. V tork so ga skrivoma odpeljali nazaj v njegov okraj da ga formalno zaslišajo, toda Hotelling ni hotel govoriti. Njegov advokat, ki ga je najela Hotellingova žena, je prosiil zanj in predlagal nektrivno. Vse torej kaže, da se bo vrtila obravnava in oblastniki mrzlično delujejo, da se proces vrši daleč proč od njegovega kraja.

Razkrinkani Hotelling je presenetil in pretresel vse one, ki so ga poznali. V svoji okolici je vedno veljal kot zelo ugleden, dober in silno pobožen mož, ki se je zmirom smehljaj in za vaskega je imel poco benedo. Zlasti je bil na glasu radi ljubezni do svojih in drugih otrok. Nihče ne bi bil za ves svet alutli, da se pod tem vzglednim značajem skriva drugi karakter ostudnega pohotnega in zveri. Najbolj je seveda presenečena njegova žena in pa njegovi otroci, med katerimi sta dve najstarejši hčeri že omoženi.

Grafiarski sistem podjetnikov zadol

Priporoča se oddajanje dela v zakup. — Ta sistem je bil pronađen kot potraten.

Washington, D. C. — McManamy, član meddržavne trgovske komisije, je podal poročilo, ki obsoja podjetniški graft, ki se je razpasel na Pittsburgh & Lake Erie železnici na ta način, da se je oddajalo delo v departementu za vzdrževanje železnice v zakup. Ti podjetniki ali padroni so prejimali po deset odstotkov od skupne mezde, ki so jo prejeli delavci, ki so bili nameščeni v departementu za vzdrževanje železnice. Teh deset odstotkov se jim je izplačalo vsak mesec. Kolikor več del je bilo treba izvršiti, tolikor več je bilo profita. Zato so tudi vedno naraščali stroški, da se delo izvrši. Komisija je pronašla, da je železniška družba v pet letih, pri čemsi z letom 1918, plačala šest milijonov dolarjev za te vrste delo.

Komisija je zaključila, ker je te vrste delo potratno, se mora odpraviti.

Loz na špijone v Čehoslovaki

Bratislava, 18. jan. — Tukaj so prijeli veliko organizacijo madžarskih vohunov. Osem oseb, štirje moški in štiri ženske, je bilo aretiranih. Dva špijona sta bila uslužbena v čehoslovanskem vojaškem biroju.

Povišanje mezde v Sovjetski uniji

Moskva, 18. jan. — Dne 15. januarja so bile revidirane mezde ne lastvice v Sovjetski uniji in najnižje plačanim delavcem je bila mezda povišana za trideset milijonov rubljev letno.

STAVKOKAŠKI RONI POPLAVLJENI S ČRNCI

Premogovniški podjetniki izrabili nezastopane zamorcev za svoje interese. — Dve sto tisoč jih adaj dela v premogovnikih.

Washington, D. C. — Statistični podatki, ki jih je poslala rudarska organizacija Ameriški delavski federaciji o zaposlenju zamorcev v premogovnikih Pennsylvanije in Ohija, dokazujejo, da sta stari stranki nastopili proti imeljevanju tujcemcev v Ameriko, ker kapitalisti lahko dobe doma delavce, ki so pri volji delati za nižjo mezdoin v slabših razmerah, kot tujcemski delavci. Vrh tega so kapitalisti še poskrbeli, da plemenako sovražstvo tako hitro ne zamre med belopoltnimi in zamorakimi delavci v Ameriki. Zdad dela v teh premogovnikih Pennsylvanije in vzhodnega Ohija okoli dve sto tisoč zamorcev.

Rudarska organizacija je že pred več leti priznala zamorske rudarje enakopravne z belopoltnimi rudarji. To je dokaz, da so provokatorji lagali, ko so zamorcem pripovedovali, da nimajo enakih pravic, ako se organizirajo v rudarski organizaciji.

Kapitalisti so ta položaj izrabili. Ko so rudarji zastavali, so njih agentje pričeli vabiti zamorske delavce, obetajo jim raj na tem svetu, v premogovne distrikte. Zamorski delavci so prišli. Pridružili se niso rudarski organizaciji, ampak ali so stavkokaški v premogovnikih, v katerih so rudarji stavkali ali iz katerih so bili izprti. Ti zamorski delavci iz juga so pohlevni. Vajeni so bili palice, dokler so bili na jugu, in ne uprejo se ji tudi zdaj, če jih udari.

Amerika je car Nikarage, pravi Wheeler

Senator iz Montane ostro obsodil vojno.

New York. — Burton K. Wheeler, senator iz Montane, je 17. t. m. v svojem govoru pred Ekonomskim klubom v New Yorku dejal, da sta moralni kaos v državnem departementu in moralna konfuzija v Beli hiši odgovorna za aktivnost Združenih držav v Nikaragvi.

"Kellogg-Coolidgeva politika je prinesla oboroženo intervencijo v prid ameriški marioneti, predsedniku Diazu, ki je bil usiljen ljudstvu Nikarage iz razloga, ker je vedno pripravljen ne glede na ceno Nikaragve služiti bankirjem v New Yorku, ki že sedemdeset let neupamljivo izsnavljajo Nikaragvo pod zaščito državnega departementa," je rekel Wheeler.

Sovjetska "smrtna obsodba" papeža bunk

Moskva, 18. jan. — Sovjetska oficijelna časnišarska agencija Tas poroča, da je vest iz Rima glede "smrtno obsodbe" papeža Pija po sovjetskem sodišču v Rusiji in s podpisom Stalina zlobna šala. Papeža je nekdo potegnil.

(Vest iz Rima pred par dnevi se je glasila, da je papež prejel prepis svoje smrtno obsodbe iz Moskve, naka je odredil, da se listina shrani v vatikanskem arhivu kot "značilen dokument sedanjega časa.")

Jugoslovanski poslanik v Washingtonu odpoklican

Belgrad, 18. jan. — Vlada je večerj odpoklicala jugoslovanskega poslanika Vojislava Antonijevića v Združenih državah. Antonijević je bil poslan v Washington v februarju 1927.

Federacija zahteva konec sodnih prepovedi

Eksekutiva A. D. F. pripravlja ofenzivo v kongresu za sprejetje Shipsteadove osnove.

Miami, Florida. — Eksekutiva Ameriške delavske federacije, ki se je sešla tukaj na redni seji, je sprejela načrt kampanje v svrhu zakonitve Shipsteadove senatne predloge za odpravo sodnih prepovedi ali "indunkšnov" v slučajih stavke.

Eksekutiva ima nalogo po sklepi konvencije A. D. F. v Los Angelesu, da začne ofenzivo v kongresu za odpravo "indunkšnov" proti stavarjem. V ta namen je sklicala konferenco vseh odborov mednarodnih unij. Odbori se anidejo v Washingtonu. Obenem je eksekutiva brzojavno pozvala delavske reprezentante v Washingtonu, da imprej mogoče aranžirajo sentanke s senatnimi odseki, ki imajo opraviti s dotičnimi predlogami.

Predsednik Green je dejal, da mu je bilo obljubljeno, da se glasovanje o vprašanju sodnih prepovedi vrši v tem zasedanju kongresa. On upa, da kongres ugodil delavskim uiljam.

Fašistovska Italija prvi v gospodarski polem

V tujemstvu živeli Italijani ne pošiljajo več toliko denarja domov, kot je bilo v navedi še pred nekaj leti.

Washington, D. C. — Mussolini bo s svojo fašistovsko gospodarsko modrostjo kmalu pri kraju. Tako govore znamenja, ki se kažejo na gospodarskem nebu Italije.

Italijani, ki žive v tujemstvu, ne pošiljajo več toliko denarja domov, kot je bilo v navedi. Najbrž so prišli do spoznanja, da se Mussolinijeve imperijalistične sanje ne uresničijo nikdar.

Komercialni atašej McLean v Rimu pravi, da nova posojila v tujemstvu ne morejo več kriti italijanskega deficita. Kadar se v deželi pokažejo taka znamenja, prihaja gospodarstvo na psa.

Turisti v Italiji tudi niso več tako številni, kot so bili prejšnja leta. Mussolinijeva nadutost je ogabila Italijo tujcemskim turistom. Proglašil se je za nedotakljivega papeža in kdor v Italiji reče kakšno besedo proti Mussoliniju, tujecemec ali domaćin, dobi hrano, manšetro in stanovanje zastoj in tam, kjer so stenice napravile močne kolonije.

Ko so primerjali uvoz z vsami viri dohodka v tujemstvu in z izvozom v tujemstvu, je deficit znašal 1,100,000 lir.

NPREVIDEN VOZNIK

Vžgal je vžgalico, da vidi, če je shramba za gasolin polna, kar je povzročilo eksplozijo.

Chicago. — Stanley Grask se je ustavljal s svojim avtom pred gasolinako postajo na 8683 Commercial ulici, da napolni shrambo z gasolinom. V dvornu, da je tank poln, je vžgal vžgalico, da se prepriča. In prepričal se je, ko se je gasolin vžgal in povzročil eksplozijo in se je vnela gasolinaka postaja. Ogenj je bil kmalu pogasjen, Grask, ki je bil zelo opečen, je bil pa odpeljan v bolnico, kjer sedaj premišljuje o svoji neprevidezosti.

Tri milijarde centov vrženih v stroje

New York. — Skromni "peni" je kljub draginji še vedno na delu. General Vending Company, ki ima po vsej deželi razne avtomate, ki se sprožijo s centom, poroča, da je bilo v letu 1927 vrženih 3,500,000,000 centov v njene stroje.

PROSPERITETA JE PREVARA --SENATOR NYE

Po njegovi izjavi je tri milijone delavcev brez dela. — Na Novo leto je iskalo v glavnem mestu 700 brezposelnih kruha pri milošinskih družbah.

Washington, D. C. — Senator Nye iz Severne Dakote je v svojem govoru v senatu rekel, da je po njegovem započetju, kar Hoover, Mellon in Coolidge imenujejo prosperiteto, prevara ameriškega ljudstva, ko je govoril o gospodarski depresiji, valed katere trpe delavci in farmarji.

Po njegovi trditvi je zdaj tri milijone delavcev brez dela v raznih mestih. Citiral je dejstvo, da je na Novega leta 700 brezposelnih siromakov iskalo kruha pri milošinskih družbah v glavnem mestu, lokalni tisk je pa beračil za darove ob praznikih, s katerimi naj se pomaga revešem.

Cital je pohvalni predgovor poročila načelnika zvezne poročnovalne službe za delo glede dela v letu 1928. Kritiziral je to poročilo zaradi značaja politične propagande, ki jih imajo takak uradna poročila.

Nato je opisal položaj farmarjev v Severni Dakoti in naglašal, da ni nič boljši, kot je bil leta 1921. V Minnesoti se ni naganjala vrednost zemljišč kvilko v vojnem in povojnem času, ker ji je bil Wall Street sovražni zaradi Frazierjevega gospodarskega položaja, je v velle tve vrednost zemljišč vedno padala.

Leta 1910 je bilo v Severni Dakoti 44,000 farmarskih posestnikov; leta 1926 pa samo 26,000, a farmarskih najemnikov je bilo tudi 26,000. Farme teh 26,000 posestnikov so bile vredne \$200,000,000, a vknjižena dolga na njih je bilo \$80,000,000 ali več ko ena tretjina.

V industriji je slika popolnoma drugačna. En tisoč korporacij je imelo pet milijard dolarjev dobička, ali dve tretjini profita, ki ga je imelo vseh 430 korporacij.

Pokevska unija poče kruh za štrajkarje

Vsak teden napoje in pošlje 13,000 hlebov kruha rudarjem.

Pittsburgh, Pa. — International Union of Bakery Workers, unija pekovskih delavcev, je sklenila, da speče in pošlje 13,000 hlebov kruha tedensko stavkujočim in izprtim rudarjem v Pennsylvaniji in Ohio. Osem tisoč hlebov bo spečenih vsak teden v Pittsburghu, 5000 pa v Clevelandu.

CERKVENA VOJNA PRIHAJA

London, 18. jan. — Londonaki listi naznanjajo, da v kratkem izbruhne ljuta kontroverza med anglikančkom in rimsko-katoličkom cerkvijo. Povod vojni je dala papeževa enciklika, ki odklanja združitve dveh cerkva.

Predloga proti učenju evolucije v kentški zbornici.

Frankfort, Ky., 18. jan. — J. R. Hobbs je v tork v kentški zbornici vložil osnovo, da se prepove učenje evolucije v šolah, katere se v celoti ali pa deloma upravljaajo z državnimi skladi.

Predloga vsebuje določbo, ki zahteva plažen od \$100 do \$500 za vsakega učitelja, ki je spoznan krivim, da je učil evolucijo. Ista kazna zadene osebo, ki bi vedoma najela učitelja s modernističnimi tendencami.

Avstralski delavci ne nastopajo pohlevno

Prizadete delavske unije so organizirale odpor. — Boj kot je njih orožje.

Sydney, Avstralija. — Avstralska zvezna vlada se je odločila, da proda trgovske ladje parobrodniškim kompanijam. Ko so prizadete delavske unije izvedele za ta sklep zvezne vlade, so sklicale konferenco, da preprečijo prodajo trgovskih ladij privatnim podjetnikom. Na tej konferenci so zastopniki delavskih strokovnih organizacij akenili, da bojkotirajo vsako kompanijo, ki kupi le eno teh "zadnih trgovskih ladij."

Organizirani delavci se dobro zavedajo, ako se ladje prodajo privatnim družbam, da bodo prizadeti delavci na milost in nemilost izločeni izkoriščanju po privatnem monopoli.

Boj kot proti privatnim parobrodnim kompanijam, ki kupijo vladne ladje, bodo izvedle organizacije mornarjev, pristanišnih delavcev, ladijskih kuharjev, mesarjev in pekov, ladijskih tesarjev in drugih delavcev, ki dplajo v ladjedelnicah. Delavci so torej sločni in pripravljeni braniti svoje interese. Parobrodne družbe zdaj vedo, kaj jih čaka, ako se bodo drsnile izsuati delavce s nakupom trgovskih ladij zvezne vlade.

Parobrodne družbe prav dobro vedo, da bodo avstralski delavci izvedeli, kar so zaključili, v trenutku, ko kompanije ne bodo vpoštevale svarila organiziranih delavcev, akoravno so zdaj slabi časi tudi v Avstraliji in se podjetniki trudijo privabiti veliko tisočnikov v Avstralijo, da pobučajo številne rezervne armade brezposelnih delavcev. Javnost v Avstraliji je zaradi tega radovedna, ako bodo parobrodne družbe kupile vladne trgovske ladje in tako svojevoljno povzročile velik boj s organiziranim delavstvom.

Panameriški kongres

Argentinski predlog "odprte diplomacije" sprejet. Košljive zadeve ne še v osajdu.

Havana, Kuba, 18. jan. — Na včerajšnji prvi plenarni seji panameriške konference je bil s 16 glasovi proti 6 sprejet predlog delegacije iz Argentine, ki se glasi, da morajo biti vse seje, plenarne in v osekkih, javne, to je pristopne članikarskim poročevalcem. Vodja ameriške delegacije, Charles E. Hughes, bivši državni tajnik, je podprl predlog in glasoval zanj. Glasovanje se vrši tako, da ima vsaka republika, velika ali majhna, samo en glas.

Nekateri Latinci so pričakovali, da se ameriška delegacija upre predlogu "odprte diplomacije," pa je bilo ravno narobe. Do zdaj še ni bilo nā dnevnem redu nič takega, kar bi izsvalo konflikt. Vse bombe so prihranjene za kasneje. Ampak bombe pridejo. Ameriška delegacija jih dobro sluti in se je že pripravila, da jih odbije. Delegacija je imela snoti privatno sejo, na kateri je sprejela argumente za pobljanje Latincev kakor hitro pridejo z kritiko ameriške policijske politike v Nikaragvi, na Haitiju in Santo Domingu.

Predsednik Coolidge je včeraj zjutraj zapustil Kubo in odpohtoval nazaj v Florido.

Samomer

Quincy, Ill., 18. jan. — Hollman Logsdon, 18-letni dijak iz Versailles, Ill., se je v tork ustretil na svojem domu. Fant je pred smrtjo napisal list, v katerem pravi, da stori samomer valed očetove trmoglavosti, ker mu je prepovedal iti v gledališče.

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasa po dogovoru. Reklamni se ne vračajo.

Narodna: Zedinjena država (izven Chicago) \$0.09 na leto, \$0.09 na pol leta; Chicago in Cincin \$0.50 na leto, \$0.25 na pol leta, in na tucetnem \$0.00.

Naslov na vas, kar ima stik s Natom:
"PROSVETA"
 2857-29 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$0.09 per year; Chicago \$0.50, and foreign countries \$0.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v Chicagoju n. pr. (Dec. 31-1927) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davkom potrdilo naročnika. Posvetila je praviloma, da se vam ne odavi list.

CLOVEŠKA DRUŽBA JE BOLNA.

Neizmerno je bogastvo, ki ga je človek ustvaril s svojim duševnim in ročnim delom. Ravnotako je pa neizmerna revščina, ki jo gledamo poleg neizmernega materialnega in umskega bogastva. Na eni strani je bogastvo, razkošno, razsipno in neizmerno uživanje življenja, na drugi pa životarenje, kjer primanjkuje najpotrebnejše za življenje.

Učenjaki, znanstveniki, izumitelji in človeški ženjari ustvarjajo čuda, ki imajo služiti vsemu človeštvu za olajšanje življenja in omiliti boj za obstanek, na drugi strani pa žive ljudje, katerih čini pokazujejo, da je človek še zver s tistimi instinkti, kakeršne je imel, ko je hodil po svetu z debelo gorjačo v roki in si iskal živeža, ko je bil cilj človeškega življenja le prehrana samega sebe.

Vsekdanje skušnje in dogodki pričajo, da je sedanji gospodarski sistem krivičen. Kljub temu je pa ogromna večina ljudi v takozvani civilizirani človeški družbi za ohranitev sedanjega krivičnega gospodarskega sistema, v katerem igra še vedno glavno ulogo zakon džungle. Kdor je močnejši in nima srca do svojega bližnjika, pogosti gospodarsko svoje bližnje in se na razvalinah teh uničenih eksistenc povzika samega sebe. Pri tem drvenju za gospodarsko močjo redkokdaj odloča razum, ampak le živalski instinkti. Razumen človek ne uničuje eksistenc drugih s izkoriščanjem njih delavnih telesnih in umskih zmognosti, kajti razumen človek prezira bogastvo. On razume, kaj se zgodi z njim po smrti in da si posmrtnega življenja v raju ne more kupiti z bogastvom vsega sveta, ker posmrtnega življenja v raju ni. Kaj mu hoče bogastvo na svetu, ko živi? Mogoče za to, da se baha s njim in ukazuje drugim? Mar za to, da polni svoj želodec s tem, kar on smatra za najboljšo pijačo in jed? Ali mogoče zato, da pozimi lenari v toplih sobah in poleti v hladni senci? Ali je mogoče cilj človeškega življenja bahati se, ukasovati drugim, polniti svoj želodec z jedjo in pijačami, ki ščegetajo v grlu, ali pa lenarenje poleti in pozimi? Ako je kaj takega cilj človeškega življenja, tedaj je bolje, da človek, krona stvarstva, ne živi, ker se prav nič ne loči od navadnih živali, ki nimajo razumnega čustvovanja, ampak jih prevladujejo le instinkti, pri katerih večalimani sodeluje nerazvita pamet.

Veliko več je vredno, ako človek s tešč želodcem ali pa sit navadne hrane gleda zjutraj za nekaj minut pojave na jasnem nebu tik pred vzhajanjem sonca, ali pa zvečer pred njegovim ali za njegovim zahodom, kot vsi zakladi na svetu. Norge, bodo rekli oni, ki so res norci in katerih pamet je tako omejena, da ne pojmi življenja in katerih možgani se pečajo samo z mislijo, kako bi pomnožili svoje premoženje.

In teh norcev, ki jih vodijo živalski instinkti, je več kot razumnih ljudi, katere vodijo v njih življenju razumna čustvovanja. Veliko teh norcev sicer prizna, da je gospodarski sistem v današnji človeški družbi krivičen, toda vselej, kadar razumni ljudje zahtevajo glasno, da se sedanji gospodarski sistem izpremeni, da se človek dvigne iz živalskih nižin, v katerih ga vodijo živalski instinkti mesto razumnega čustvovanja, tedaj ti norci zagrmijo, da tako ostane, kot je bilo. Podobni so onim brezmišelnim ljudem, ki bi radi oprali kožuh, ne da bi ga zmočili.

Današnja človeška družba je bolna. Zločini, ki se dogajajo vsak dan, to potrjuje. Da so ti zločini tako številni in se število njih ne znižuje, ampak še narašča, ni kriva samo podedovalnost, ampak največ razmere, v katerih ljudje žive. Pes najboljši in najčistejši pasme postane popadljiv in v njem se razvije instinkt morila, ako živi v razmerah, ki ubijejo v njem vse boljše lastnosti. Tako je tudi s človekom. Dober in razumen človek postane slab, ker živi v slabih in nečloveških razmerah. O vprašanju, kaj so človeške razmere, bi se dale napisati debele knjige, da se to vprašanje pravilno definira. To pa ni namen tega članka. V človeku, ki živi v slabih razmerah, ako niso v njem izredno močno razvite podedovane dobre lastnosti, prejalisej ugasne čustveno razumeva-

nje in v njem se razvijejo živalski nagoni. Za to mora biti cilj razumnih ljudi, da se odpravijo v človeški družbi razmere, ki omogočujejo, da se v človeku razvijejo živalski nagoni, ki potlačijo razumno čustvovanje.

VESTI IZ NASELON

Pismo iz Walsenburga.

Walsenburg, Colo. — Naslednje pismo pošiljam v priobčitev, da bodo rojaki vedeli, kaj se dogaja v rudarskih naselbinah Colorado Fuel & Iron kompanije. Pisal ga je Mike Reviglio, predsedniku kompanije v Denver, Colo., in je bilo priobčeno pod rubriko "Open Forum" v dvotedniku "The Walsenburg Independent" z dne 10. jan. t. l. in se glasi:

"Odprto pismo g. J. F. Wellbornu, predsedniku Colorado Fuel & Iron kompanije, Boston Building, Denver, Colo. Cenjeni! — Obveščen sem, da je namen kompanije, kateri načelujete Vi, vzdrževati red, dodeliti pravice in podpirati zakon, ter dati vsaki osebi, ki ima kakršnokoli opravke z vašo korporacijo, pravično in dostojno ravnanje in postopanje. Nadalje sem informiran, da je vaša želja, da se zadeve vaše ustanove vodijo po pravih bližinskih načelih in trgovski etiki. In končno sem obveščen, da je javni namen kompanije, katere ste vi predsednik, da zahtevate od vaših poduradnikov, da izpolnjujejo postavbo, da postopajo z ljudmi pošteno in vpludno, in da se ne ravna po teh načelih, da se naperi proti njim potrebne korake.

Podpisani sem prebivalec, državljani, lastnik doma in davkoplačevalec v Walsenburgu, okraj Huerfano, Colorado, in edini lastnik Standard Motors kompanije, katere se peča z agencijo za Studebaker avte v tem mestu in okraju. Poleg tega pa sem priznan kot dober član več loč dobroznanih bratovčin v Ameriki, ki so velikega slovesa. Pred več leti sem bil premogar in član UMWa. Nisem pa član IWW ali katere druge alične organizacije. Vsekakor sem bil in sem še prijatelj delavstva in verjamem v njih pravice do zakonitega organiziranja in sem vedno pripravljen pomagati jim v njih bojih, ko zahtevajo legalno višjo mendo, boljše delavke pogoje, boljše varstvene naprave ter pošteno ravnanje od strani delodajalcev.

Okrog 21. novembra, 1927, je prišel na moje gazolinsko postajo v Walsenburgu neki močan človek, kateri je zahteval 15 galonov gazolina. Ko mu je bila želja izpolnjena po mojem nočnem delavcu, je jadrno odzval z njegovim Buickom naprej. Po prelaskavi smo dognali, da je bil ta gentleman nihče drugi kot S. S. Temple, superintendent Cameron rova, ki je last Colorado Fuel & Iron kompanije. Četudi smo mu poslali opetovano račun na gazolin, ta gospod do danes še ni plačal računa. Ker smatram, da S. S. Temple ni član IWW organizacije, kot je omenil na vizitki, ki jo je dal mojemu delavcu, ko je zahteval gazolin, zato bi bil zelo vesel, ako bi vi opozorili Templea, naj plača svoj dolg.

Obema, meni in mojemu prodajalcu, Dan Kovichu, so vsi oboroženi čuvarki večkrat zabranili pot v premogarske naselbine v Huerfano okraju, četudi sva bila po svojih opravih legalni potom. Dne 3. januarja je bil Kovich, ki ni član IWW, v katero organizacijo se je vaša kompanija tako zainteresirala, ustavljen po vaših glasilah ter opozorjen, da nihče ne sme v kempo, razen prodajalcev jestvin.

Kje si jemljete pravice, da vi zabranjujete poštenim ljudem vstop v naselbino, katere je slučajno pod vašo kontrolo? Dejal ste, da dokler je stavka, da ne smem jaz, ne moj prodajalec v vaše kempo, medtem ko ste dovolili prodajalcu drugega podjetja, da sme svobodno tržiti. Bil sem prisiljen, da sem pozval uradnike tega okraja, da so ali z menoj v Walsen kempo, kjer sem imel nujen opravke z nekim delavcem, kateri mi je dolgoval na avtu, ki ga je kupil od mene.

Upam, da vam bo dalo to pismo vrednih informacij in pravo sliko resničnega stanja v vaših premogarskih kempah v tem okraju s namenom, da boste lahko odpravili slabo situacijo in izboljšali položaj ter okoliščine, v katerih se nahajamo. S spoštovanjem, Mike Reviglio."

Pozdrav vsem čitateljem Prosvete! — F. M. Tomšič.

Naše razmere. — Veselica.

Moon Run, Pa. — Da ne bo slovenska javnost mislila, da smo ali že val tukajšnji Slovenci stavkokazit in ker se malokdaj kdo oglasi od tu, bom jaz na kratko opisal naše razmere. Stavkokazi se zmiraj menjajo; eni gredo drugi pridejo. Razmere pa so naravnost strašne, pa najlbo med stavkarji ali stavkokazi. Revščina je sveda še večja med stavkarji, ker je zima in ni nobenega dela zunaj, greben je tisti, ki ima delo, da vsaj za silo zasluži.

Podpora je zelo pila. Vsak teden dobimo dvakrat mali snežek, drugega pa nič. Slovenci smo sveda vedno zadnji glede podpore. Apeliram na vse slovenske pomožne odbore, da pošiljajo podporo na tajnike ali predsednike/društva SNPJ, ker ti bodo s pomočjo članstva najpravičnejše razdelili med najpotrebne.

Tukaj v Moon Runu smo ustanovili dramski klub dne 16. novembra, 1927, kateri prav dobro napreduje v teh kritičnih časih. Med člani in članicami je precejšnje zanimanje za to ustanovo. Prvo delo dramskega kluba je bila zabava na Božični večer, ki je dobro uspela. Posebno se je to pokazalo na obrazih naših malenkostov ter tudi odraslih. Vse je bilo veselo, posebno pa otroci, ki so prvič videli Miklavža v Moon Runu.

Vsem članom in članicam dramskega kluba se v imenu kluba in otrok zahvalujem kakor tudi posameznikom, ki so kaj darovali. Pozabiti pa ne smem omeniti tudi tukajšnjih podpornih društev SNPJ, SS-PZ in SPD za njih darovane vste, ki so jih darovala v ta namen. Hvala tudi pripravljnemu odboru za njih trud, požrtvovalnost in dobro postrežbo.

Dramski klub je priredil dne 7. januarja predstave, in sicer igro "Ljubosumnost", igro "Starinarica" in v angleškem jeziku "The College Stick". Igre so bile vprizrojene že precej dobro, ako se sodi po zadovoljstvu gledalcev, ki jih je bilo v teh slabih časih precejšnje število. Pokazali so, da se tukajšnji Slovenci zanimajo za dramatiko.

Na programu imamo sedaj veselico s plesom prestopnega leta, ali "Leap Year Dance", katero priredi ženski odtok društva "K. I." Veselica se vrši v dvorani SPD v soboto dne 21. januarja, 1928. Pričetek ob 8. zvečer. Zopet bo obilo zabave, posebno ker bodo morale ženske prositi moške za ples. Kdor se želi naplesati, naj ne zamudi te veselice, ker slični plesi se vrše samo enkrat vsaka štiri leta. Vabim vse slovenske občinatev od tu in iz okoliških naselbin, da nas posestijo. Ženski veselični odbor bo preskrbel vse potrebno.

Na evidenje 21. januarja! — Jacob Skerl.

Kako jih skrbijo!

Oak Creek, Colo. — Pri nekem rojaku sem dobil v roko št. 248 "A. S." Ta rojak nepridiprav krpic vprašuje, kako stoje politične kanse pri SNPJ. Pravi, da "lawndalaki socialisti in komunisti igračkajo in da so v veliki manjšini". Rad bi vedel, kako neki oni vse to vedo, ker njih naloga je vendar, da skrbijo za pobožne dušice in jih učijo.

Dalje pravi omenjena krpa, da "velika večina članstva molči in prenaša mučno razpoloženje". Ne verjamem. Bil sem že pri velikih društvih SNPJ, a nikjer nisem še opazil toliko ne-

zadovoljstva, kolikor ga je ravno pri društvih katoliške jednote. Res je, da vsi člani SNPJ ne pišejo dopisov vsaki dan, ali s tem že ni rešeno, da članstvo ne ve, kaj so dolžnosti njega in gl. odbora. Kar je članov anafabete, jim pa društveni uradniki prečitajo in raztolmačijo vsako stvar tako, da vsaki posamezni član lahko ve, kaj je gl. urad, referendum in tako naprej.

Če imamo med seboj anafabete, se lahko tudi vprašamo, tigava krivda je, da jih imamo: socialistična ali duhovniška? Naprimer, jaz sem bil rojen v starem kraju, okraj Krško, fara Cerklje, vas Gazica. Hodil sem v šolo dvakrat na teden, to se pravi, kadar so bili gospod župnik v šoli. Čitati, pisati in računati — tega gospod župnik nikoli ni učil. Kakor hitro sem se naučil katekizma, so mi rekli, da sem šolo odpravil. Kako je bilo s kaplanovim sinom, sem pa pozabil, ker je že dolgo od tistega časa.

Dalje piše omenjena krpa o "zanimivostih in Lawndalakega teatra". Pravi, da "jih bo več, od katerih se bo zahtevalo resignacijo". Tudi če bi bila to resnica, bi pač ne bilo nič novega. Tudi duhovni so včasih prisiljeni resignirati. Kjer sem bil rojen, smo imeli župnika po imenu Antona Gabriča, ki je imel ta naravni nagon zemljani, da se je rad umešaval v drugi spol, pa je bil prisiljen resignirati za nedoloten čas. Ko pa je škof ljubljanski izvedel, da pomaga doma orati, ga je takoj obvestil, da naj gre nazaj od kjer je prišel, češ, da to ni prav, da bi farovaška suknja hodila za plugom.

Takih slučajev, ki so resnični, bi se dalo navesti veliko. Toda take stvari pač niso vredne papirja. Naši gl. odborniki pa po lahko ponosi na svoje delo. Živela SNPJ in njeno glasilo Prosveta! — Frank Slobke.

Spart mlade matere.

Broughton, Pa. — Nič veselo novico ne bom danes poročal, temveč žalostno. Dne 12. januarja je tukaj umrla sestra Ella Taučar, rojena Debelak, ki je bila rojena v Broughtonu, Pa. dne 5. avgusta, 1902. Bila je članica društva št. 52 SNPJ. Bolehala je na notranjih nerednostih že dalj časa. Ker se bolezen ni obrnila na bolje, je bila oddana v Mercy bolnišnico v Pittsburghu, Pa., kjer je omenjenega dne boleznj podlegla.

Pokojsna sestra in mati zapuščila soproga in 4 male otročiče, sirote, katerih najmlajši še ni star 2 meseca, ter očeta Florijana Debelaka — mati ji je pred nekaj leti umrla.

Prižadeti družini izreka društvo "Zvezda" št. 52 Slovenske narodne podporne jednote naše globoko sožalje! — John Dollmar, tajnik.

Uspeh igre in zahvala.

Barborton, O. — Igra "Grobvi bodo izpregovorili", ki je bila vprizrojena pred par dnevi tu, se je dobro obnesla. Dvorana je bila domalega polna. Vstopnine, kakor sem slišal, je bilo prodanih za \$70.

Hvala vsem igralcem in igralcam za njih požrtvovalnost. S tem ste pomagali, da si je klub št. 232 JSZ spet pomagal finančno. Le tako naprej! Kdaj bo spet kaj takega? — Poročevalac.

Alfonzo se bo ločil?

Pariz, 18. jan. — Tukaj poročajo, da je španski kralj Alfonso vložil prošnjo pri papežu za ločitev od svoje žene iz razloga, ker mu rodi same bolne otroke, tako da ne bo imel dediča za svoj prestol. Alfonso je oženjen že 22 let in ima tri sinove in dve hčeri, a vsi so bolni na krvavljenju. Zda bi rad dobil svežo ženo, ki mu porodi zdrave sinea. (Kaj pa če je Alfonso sam kriv?)

Pomoč stavkajočim rudarjem

Darovi kloradskim rudarjem. Roanoke, Wash. — Društvo "Slovenec" št. 75 SNPJ v Roanoke, Wash., je na svoji redni seji izbralo odbor, da gre trkat na srca k svojim bližnjim za pomoč izprtim premogarjem v Colorado.

Se na dolgo časa nazaj je društvo "Slovenec" št. 75 poslalo premogarjem v Pennsylvaniji in Ohio. Društvo št. 75 se je spomnilo sedaj kloradskih rudarjev. Darovali so sledeči:

Pioneer Groc. \$5. City Groc. \$5. Po \$2: S. Koski, Roslyn Bakery, D. Almon, Public Market in The Brick. Joe Swab \$1.50; po \$1: F. Radovich, B. Malinar, Roanoke Tailoring Co., F. Rung Central Drug Co., P. Ciesassa, J. Berg, Yakima V. Meat, W. Rees, A. Stoves, B. Ronald, V. Krusich, F. Cuculich, Dr. McManagie, Dr. Low, A. Dein, A. Swab in A. Hunter. Po \$0.50: P. Grbich, Barber, B. Glono, Owens Bros., L. Kosanovich, P. Bego, J. Lenac, J. Falkman, M. Power, Joe Falkman, M. Briski, A. Falkman in V. Barich. Po \$0.25: J. Pleše, S. Mikulich in A. Brosovich. Na društveni seji dne 8. jan. so darovali sledeči člani: G. Janacek \$2. Po \$1: J. Minerich, M. Andler, T. Jakovac, G. Minerich, J. Bolc, G. Gasparsic, G. Tomas, M. Osnovich, F. Trkovich, John Pleše, Ronald, J. Bolf, J. Turk, John Pleše, Ronald in A. Ardevolnik. Po \$0.50: P. Tomas, F. Netar in J. Rakhi. G. Vrtar \$5 cestov. Skupaj nabrane den. 9. jan. \$45.

Poslano na predsednika SNPJ po Antonu Adamichu s prošnjo, da se v Prosveti priobči vsa imena darovalcev. Ako ni imena katerega darovalcev, naj mi sporoči v popravku.

Nabiralci: A. Adamich, J. Bolc, A. Jakovac, J. Lenac, J. Pleše in G. Gasparsic.

Sanmit, Illinois. — Društvo "George Washington" št. 270, iz Lyons, Ill., darovalo \$10 v pomoč stavkajočim rudarjem.

Posamezniki so darovali po \$1: Louis Knezevič, G. Widaz, F. Widmar, L. Dubavac, F. Molan, G. Milos, M. Kanjer, M. Potokar, L. Simčič, M. Muhar, T. Pocrnik in J. Antolčić. Po \$0.50: V. Gudac, T. Ribarič, J. Zuntar, J. Polič, J. Polič, J. Kalan in F. Gartner. Po \$0.25: F. Rudman, J. Krajer in C. Bolevčič. Skupaj \$25.55.

Bratski pozdravi! — Louis Knezevič, blagajnik društva št. 270.

Royal, Pa. — Na redni seji društva št. 263 dne 8. januarja je smo nabrali prostovoljnih prispevkov v pomoč stavkajočim rudarjem.

Darovali so po \$0.50: Matt Glad, Josef Glad, Anton Tutin, Anton Rupar, Peter Planjak, Joseph Stefančič, Leo Bon, Martin Majetič, John Delić, Martin Spoler, Jos. Kalfić, Jos. Lišac in Anton Gasparac. Skupaj \$6.50. Pričeto nam pošiljam monel order za \$6.50.

Pozdravi! — A. Gasparsic, blag.

Chicago, Ill. — Prostovoljni prispevki za pomoč stavkarjem, nabrani na seji društva "Slavija" št. 1 SNPJ dne 13. januarja 1928. Darovali so:

Društvo "Slavija" št. 1 SNPJ \$10, Vincent Kubiček \$5, Blaž Kantingar \$2. Po \$1: F. A. Vider, Anton Medved, Frank Jurca, Blaž Novak, Mike Lepeš, Anton Trojar, Frank Aleš, Peter Bernik, Andrew Miko in Joseph Weahay. John Mark \$75. Po \$0.50: Jacob Kopeč, Frank Sajevac, Anton Udovčič, Joseph Dremelj, Agnes Zvekel in John Jurčić. Po \$0.25: Fr. Plater, Mike Štifer, V. Maršol, I. Brški, Tony Brški, August Urek, Joseph Zora, Frank Zelca, Katherine Strahota, Tereza Golob, Matt Logar, Anton Plutar, Mirko Cigančič in M. Koder. Neimenovani \$0.50. Skup. \$34.75.

— Člani društva "Slavija."

Bolnik prizna, da je zanetil več požarov v Washingtonu.

Washington, D. C., 18. jan. — John J. Fisher, bolnik v Walter Reed bolnišnici, je priznal, da je zanetil več požarov, ki so se v tork ponavljali v glavnem mestu.

Fisher je dejal, da ga je gonila neka neznana sila, da je podtaknil ogenj v skladišču McDowell kompanije in v druga poslopja. V mestu se je v tork pojavilo 24 raznih požarov, ki so bili v večini podtaknjeni po Fisherju. Nevarnost, da se ogenj razširi, je bila toliko, da so bili poklicani celo ognjeglasi iz Baltimore, Md. Nad štirideset gasilcev je bilo pri delu ranjenih. Škoda po požarih se čeni na več sto tisoč dolarjev.

Agitacije za "Prosveto"

OPAZOVANJA

Samoponiževanje.

Med zagovorniki "tega, ki je" v najbogatejši republiki svetu, je tudi nekaj takih, ki čitno pravijo, da je delavec to spodaj, ker je neumen, talist pa zato jaše na tilnikih lavca, ker je prebrisan. "Kako bodo delavci tako pametni in se kapitalisti, bodo tudi oni vrhu."

Največji demagog bi bil, če trdil, da med delavci ni samokoli in da so kapitalisti sami kovi. Včas slišim demagoge govoriti tako, kakor da so sami angeli, kapitalisti pa so demoni. Takšno bedasto klepetanje je delavski stvari samo škodo.

Bedaki in pametniki, dobri ne in zlobneži so na obeh straneh. Ali to ni glavno. Kapitalist je lahko tako neumen, da se sebi smrdi — je pa v stanju za jeto modro glavo, ki dela za njemu koristne načrte. Saj ste: Amerika je polna ljudi, ki denar vse naredijo, tepci se podpišejo.

What gets my goat — (da rabin dober zargon), je to, delavec, ki je navadno pameten, zabrede v neumnost v mentu, ko bi moral biti najpooprezen.

Največja nesreča za delavce, je, kadar se poniža, pa ne da se poniža, temveč misli, igra herojako vlogo. In krenesreče je, da voditelji, ki navadno odgovorni za ponižanje sami se ponajajo s herojsko v go ponižane mase in si domnjujejo, da so najmodrejšje bo na zemlji okrogli. To je najhjalostno.

Kdor hoče imeti dobro ali te nareče in žalosti, naj štira dolge ameriške stavke.

Velika je kapitalistična žrečnost in zlobnost, velika pa tudi zatelebanost nekaterih njihovih voditeljev, ki izdelujejo načrte za industrijsko vojno kor za piknik.

Ali ni že čas, da bi siromdelavci, ki doprinesejo največštev v industrijskih vojnah, nosijo vse trpljenje na svoj ramah, malo več razmišljali bojnih načrtih svojih voditeljev in o strategični strani konflikta?

IZ PRIMORJA

Izseljevanje. Ugnezdila se v naši vsaj izseljenška bolezen vse hoče v Ameriko, vse je mamljeno od hrepenežja po novem zlatem svetu. Težke so nam mere v deželi, ali tu in tam, potreba po izselitvi vendar dvomljive vrste. Lakomnost, hitrem obogatitju marsikoga vabi in goni z rodne grude. Mi silko sili z doma, ker se je po več izgubljal na plenišču in bavišču. Pa je prišlo pismo Argentine: "Težko je tukaj življenje, ako bi mogel, bi se spvrnil", je potožil neki fant. Ne dekle pa: "Povejte domaćim, da smo morali dva meseca čakati preden smo si dobili mesto. Bismo se vsi sestradani in obupni in smo stopili v službo, samo da smo si ustvarili možnost skromnega življenja. Posebno moški naj ne hodijo dol..."

Razprave radi razseljenja v sistmaka predsednika se vrsto v Gorici kar po vrsti. Ivan Zgubin iz Skrljeva pri Kožbi v Brdih se je vračal domov v tem, ko je plačal davke v Krnu. Zgubin je v korijeri priprave dovala sopotnikom, da je imel dva sina hkratu pri vojakih, ki bi po zakonu ne smelo biti. O članski načelnik v Kožbi se zmenil za njegove prošnje. Še čez dolgo čas so mu enesina odpustili. Dva orožnika sta bila v korijeri in ta dva sta silvala ovdobito proti Zgubinu, mu podtaknila razseljenje v solinija. Pri razpravi je Zgubin slovesno zatrdel, da ni nikel tega, kar navaža obtožnik. Rekel pa je, da Mussolini ima dobre zakone ali drugi so tu, jih ne izpolnjujejo. Zgubin zatrdi, da on ni proti državi. Svojemu sinu je kupil italijansko-slovensko slovnico, ko je šel k vojakom in drugega svojega sina je poklical iz Francije, ko je izvedel, da mora oditi v vojakom. Zgubin je predlagal nove priče in sodni dvor mu ugodil. Nova razprava bo v kratkem.

Vesti iz Jugoslavije

KLERIKALCI ZA VIŠJE DAVKE. ZASEDANJE LJUB. OB. LASTNE SKUPŠČINE.

(Izvirno.)

Ljubljana, 20. dec. 1927.

Kar daje neurejenost razmer v Jugoslaviji in kar daje kot posledico gospodarsko krizo v jugoslovanski državi, je vse znak demagogije meščanskih političnih strank in ignorancije delovnega ljudstva, ki se da slepo voditi za nos zastopnikom kapitala v Jugoslaviji. To smo že nešteto krat imeli priložnost uvideti. Ali vedno je bilo to skoraj zaman. Delavci in kmetje ne počasi spregledavajo in nikomur nikoli ne pride na misel, da bi vsaj etično grajali take metode, če že ne javno nastopili proti njim.

Slovenijo tlačijo predvsem davki in samo davki. Kakšnega hujšega pritiska od oblasti, hvala bogu, ne občutimo, ker gospodje v Beogradu verujejo v našo znano slovensko lojalnost in naivnost. Ko bi Slovenija plačala na primer vsaj samo toliko davkov, kolikor jih predplačuje po zakonu odgovorni ljudje, bi morda še šlo, ali če Slovenci radevolje plačajo na davkih in davčinah še več, potem bog z njimi. Obdavčen je delavec, kmet, uradnik, državni namestnik, sploh konzument, a tudi obrtnik in mali trgovec, komaj ležeta naprej. Za male poselnike je vsaj toliko boljše, ker težo enega dela davkov lahko mife in drage volje preločita na rame konzumentov.

Toda, dasiravno je slovenski davkoplačevalec že tako preobremenjen s davčnimi davci, vendar so se še našli na Slovenskem ljudje, ki tvorijo po svojem "ljudskem" programu močno, odnoso najmočnejše slovensko stranko, slovenski klerikalci, ki so v svoji "socialnosti", ki jim je vedno in povsod na jeziku, ali tako daleč, da so na sebi ljubljanske oblačne skupščine predlagali še nove davke v višini okoli šestdeset milijonov dinarjev za eno leto. Socialnim klerikalcem je teh davkov, ki jih plačujejo sedaj delavci in kmetje, še premalo, naložiti jih hočejo še, čeprav vedo, da jih delovno ljudstvo ne premore več.

Proračun za leto 1928, ki ga je predlagala na zasedanju ljubljanske oblastne skupščine slovenska ljudska stranka, je bil od klerikalne večine sprejet. Opozicija demokratov, kmetijcev in s. Sitarja, socialističnega poslance, sploh ni mogla dobiti olajšav. Klerikalci so do sledno stali na stališču: Priviti je še treba delovno ljudstvo. Če ne bo moglo plačati, jih bomo že zarabili.

Tako postopa pri nas v Sloveniji slovenska ljudska stranka. Ni dosti, da nas gnajni gospoda iz Beograda, ne, treba je, da nas odira tudi domača gospoda, ki je zvesta svojemu krščanskemu prepričanju sleč trpina do kože!

Pred dnevi smo poročali, kakšne davke se misli s 1. januarjem, 1928, pobirati v Sloveniji. Priznati se sicer mora, da bi taki davki bili na mestu, če bi dežela ne bila še preveč obdavčena. Ali, ako je Slovenija že tako preprežena z davki, takšnimi in pristojbinami, tedaj je to ne samo v nebo vpiljoč greh, temveč tudi narodno izdajstvo, ako se naloži še tako izsedeni Sloveniji še nove davke, pa najsibo to na potrebne ali nepotrebne stvari.

Davki morajo biti, to mora vedeti vsak. Ali davki ne smejo presegati gotove višine. Davki morajo biti taki, da jih ljudstvo zmora, da more obrt in industrija mirno in uspešno prosperovati, da se more ustvariti socialni in gospodarski napredek. Kadar so davki previsoki, kadar nastopi poleg tega še gospodarska kriza, tedaj mora priti tudi do socialnih konvulzij, ki pa za družbo in za obstoječi red niso prav nič simpatične. Država postane tedaj oslabiljena, kakor hitro prebivalstvo ne zmora svojih davkov države, ki so previsoke. Tedaj morajo nastopiti resni časi in tedaj mora tudi priti do takih pojavov, ki niso za

državo in njene funkcionarje prav nič razveseljivi.

Sicer smo pa v Sloveniji jako zaostali ljudje. In to dobro vedo gospodje v Beogradu in to vedo tudi gospod ljubljanski škof in sam "voditelj slovenskega naroda," gospod dr. Anton Korošec. Vsi ti vedo, da bo Slovenec vedno dal za cerkev in za oštarijo. In to nevednost in to nesmiselnost slovenskega ljudstva izrabljajo gospodje, kolikor le morejo. Človek, ki gleda na vse to, mora reči, da je kaj takega menda mogoče le še v Sloveniji. Kljub temu, da so klerikalci že tolikokrat pokazali, da so proti ljudstvu, da bijejo boj za čisto drugo interese, samo ne za interese delovnega ljudstva, da nalagajo še oni davke, čeprav so jih gospodje v Beogradu že itak preveč naložili na rame slovenskega delavstva in kmetstva, prebivalstva, gre ljudstvo v nekaterih krajih še za njimi. Gre za njimi, kakor gre pijanec v oštarijo za svojim frakom. Ni mu pomoči. Zastrupljen je od klerikalizma, kakor je pijanec zastrupljen od alkohola.

Samo mali otoki so nekje, kjer se rušijo klerikalne trdnjave, samo nekaj treznih ljudi je, ki pričenjajo misliti s svojo glavo. Ali ti ljudje so še tako osamljeni, tako malo jih je, da ne morejo tvoriti proti klerikalizmu še močne in trdne fronte. — Ali se bo kdaj spametoval slovenski narod? Ali bo kdaj začutili, da je suženj drugih in samaga sebe? — Da bi vsaj kmalu, da bi ga vsaj davki izpreobrili in mu odprli oči, da je človek, ki je vreden življenja.

Italijanska valuta s pomočjo dolarja.

Trst, 26. dec. 1927.

Ameriški kapitalisti imajo prav zelo naklonjeno srce fašistični Italiji. Mussolini je finančnim diktatorjem Wallstreeta zelo ugoden gospod. Svoj čas je Morgan podkrepil Mussolinija z znanim velikim posojilom. Tako se je takrat državni dolg Italije znižal na 4225 milj. od 6729 milj. Tudi dolg pri Konverziji "Valori industriali" se je takrat znižal.

Z ozirom na to je tedaj Mussolini poskušal stabilizirati liro. Vzel je poljski vzor za svoj. Ameriške banke bodo posodile 75 milijonov dolarjev, in sicer 50 milijonov pod vodstvom Morgana, 25 milijonov pa pod vodstvom N. W. Rothschild Sona in Baring Bra.

Ameriški dolar pojde tedaj Mussolinijevu diktaturo podpreti.

Po zadnji statistiki italijanske Narodne banke je v cirkulaciji 17.733 1/2 milijona lir v papirju. Zlata in zlati deviz pa je v trezorju za 1901 milijon lir. Država je Narodni banki dolžna 4027 milijonov lir.

In ameriški kapitalizem je vesel tega novega posla. Italija pa triumfira, češ: poglejte, Amerika nam pomaga... Slovenci pa ne smemo po mnenju nekaterih nič dobiti iz Amerike od svojih bratov in sester. Čudna je logika včasih.

Smrt zaradi petih dolarjev. V Strazišču pri Kranju je na božično nedeljo v gostini Josipa Bedenka nenadoma izdihnil 70letni posestnik in mizar v Zg. Bitnem Josip Sifer. Sifer se je udeležil pogreba ge. Križnarjeve v Smartnem pri Kranju. Po pogrebu je odšel Sifer s prijatelji v gostino Josipa Bedenka v Strazišču. Tu se je seznanil z nekim znancem, ki je prišel na kratke počitnice iz Amerike, kjer ima Sifer svoje hčere. Te so mu poslale pismo s 5 dolarji. To darilo in sporočilo, da se jim dobro godi, je na starčka tako učinkovalo, da se je od vnelja jokati. Zaradi velikega vnmirjenja se je grudil brez besede. Došli zdravnik je mogel ugotoviti le smrt.

Pogreb v Ljubljani. Dne 2. jan. je pogorel atelej ljubljanskega fotografa Davorina Rovka v Kolodvorski ulici nasproti Ljubljanskega dvora. Škoda je nad 200.000 dinarjev. Sumi se, da je bil ogenj podtaknjen.

Tragedije na Bledu. Na stara leta dan sta se odigrali dve tragediji v okolici Bleda. V Spodnjih Gorjah se je ustrelil mladenič zaradi nesrečne ljubezni. V Gradu je pa drugi mladenič L. A. ustrelil svojo ljubimko R. O. in potem je še sebi pognal kroglo v glavo.

Ljudsko gibanje v celjski županiji leta 1927. Rojenih je bilo 435 otrok med temi 245 moških in 190 žensk, umrlo pa je 422 oseb, od teh 231 moških in 191 žensk. Bilo je potemtakem 12 otrok več rojenih kakor je umrlo ljudi. — Za celo življenje, vsaj tak namen imajo, se je zvezalo 155 parov.

Utopljenec v poljanski Sori. Ko se je 29. dec. proti večeru vračal fant Tone Alič iz Vilharjev od obiska pri svojem bratu ter stopal ob vodi mimo Visokega, je ugledal v Sori ležati moško truplo. Hitro je stopil v bližnjo hišo in sporočil to novico. Podali so se na označeni kraj, sprevrli truplo na breg ter o tem takoj obvestili orožniško postajo v Poljanah.

Kakor je bilo videti, je truplo ležalo še dalj časa v vodi. V utopljencu so spoznali I. Sušteršiča, sobnega alikarja iz Slobojke. Žena ga je že dalj časa pogledala, vendar je mislila, da je odšel čez mejo v Italijo. Ni ugotovljeno, ali je šel mož prostovoljno v smrt, ali pa je po nesreči zabredel v vodo. Slednje je vsekakor verjetnejše, dočim je domneva, da bi se bil izvril sčolci, skoro popolnoma izključena. Pokojnik je bil takoj naslednji dan pokopan v Poljanah, a kakor se čuje, bodo truplo zopet ekshumirali zaradi podrobnih ugotovitev njegove žalostne smrti.

Velik požar pri Sv. Katarini. Dne 28. dec. je nenadoma izbruhnil požar pri dveh poselnikih pri Sv. Katarini in jima popolnoma upelnil hiši. Domači so si komaj otekl golo življenje. Škoda je velika.

Nagla smrt Slovencev v Zagrebu. Dne 28. dec. dopoldne, ko so gledališki ognjeasci sedeli v stražnici, je mahoma postalo slabo Alojziju Žarnu, rojenemu leta 1880. Na Trški gori pri Novem mestu. Njegovi tovariši so mu skušali pomagati, a brez uspeha. Žaren se je mrtve zgrudil na tla. Zdravnik je izjavil, da ga je zadela srčna kap.

Smrtina kosa. V Celjski javni bolnici je umrla dne 30. decembra 31-letna slikarjeva žena Julijana Paj z Dolgega polja v Celju. V isti bolnici je preminul 27-letni čevljar Fran Pečnik iz Vrbeja pri Zalcu. — V Novem mestu je umrla Marija Severjeva, roj. Berdavs. — V Celju je umrla 29. dec. v 41. letu starosti zasebnica Marija Szabo iz Šostanja. — V veljski javni bolnici sta umrla Franjo Pečnik, čevljar iz Vrbeja pri Zalcu, in Martin Sedlaček iz Teharja. Slednjega so našli pijanega in napole smrznjenega na cesti pri Teharju. — Pri Sv. Bolfenku v Slovenskih gorah je umrla po kratki bolezi nadučiteljica soproga Avgusta Kosova. — V Ljubljani je umrla postrežkova soproga ga. Franciška Sinkovčeva.

Vojak zmrazil na straži. Pri vojaškem skladišču v Belovaru je te dni na straži zmrazil vojak. Ko se je straža izmenjala, so našli vojaka mrtvega na tleh.

Samomor se množi. Dne 28. dec. si je s strelom v prsi končal življenje 21-letni čevljarški pomočnik Josip Strle iz Hradeškega vasi. Vzrok ni znan.

Voževod v Hrastniku. Občlana namerava zgraditi vodovod v Hrastniku. Raziskavanje izvirov je poverila strokovnjaku inž. Petroviču.

Zdravljenje z radiovalovi napovedano.

Toronto, Ont.—Profesor J. C. McLennan s torontske univerze je izjavil 17. t. m., da postoji velika možnost zdravljenja z dolgotrajnimi radiovalovi. Eksperimenti so pokazali, da se etrovni valovi lahko projektirajo v kri bolnika in regulirajo temperaturo, kakršna je že potrebna za uničenje bolezenskih organizmov brez nevarnosti za bolnika.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

GINASTIKA.

Telovadba ali gimnastika ne pomenja samo telovadbe kot take, krepitve telesa s prostimi vajami, ampak mnogo več. "Gimnastika" je tujka in pomeni slovensko — telesna kultura.

Torej spada sem vse, kar nam krepi in lepša telo in to je: igranje, masiranje, telovadba, kopanje in čiščenje telesa, gojitev nog, rok, zob, las, oči, telesa itd. Vsa telesna kultura skratka, ki sloni na prirodnih podlagi. Barvanja lica, ustnic, las in obrvi, na noben način ne moremo prištevati k gimnastiki ali telesni kulturi!

Gotovo vam je znana visoka stopnja telesne kulture starejših narodov n. pr. Grkov, Rimljanov in drugih. Dobro so vedeli, česa potrebuje človek, ki hoče biti lep, zdrav in plemenit, ki hoče imeti lepe, zdrave in plemenite potomce. Spoznali so pa tudi vse pripomočke, s katerimi so dosegli z lahkoto svoj namen.

V starogrške gimnazije je morala vsa deca, ki je bila normalno razvita. Dolgo vrsto let ni videla avstrijske staršev, kajti v gimnazijah je bila v polni telesni in duševni oskrbi. Mladi Grki so prišli šele dovršeni možje, vojaki iz teh koristnih zavodov. Grška mladež je bila torej vsa enako vzgojena, po istih pedagoških načelih, od istih najslavnejših filozofov tedanje dobe.

Največjo vestnost pa so posevali v teh gimnazijah ravno telesni kulturi. V zdravem telesu zdrav duh! To je bilo njihovo temeljno načelo.

Privzgojili so mladino jekleno samodisciplino, kajti dobro so vedeli, da brez discipline ni organizacije in brez organizacije ni reda. Za vzor naj nam služi nepremagljiva "falange".

Starši so bili ponosni na svojo dečo, bili pa so tudi kruti do nje. Ko so se nekdo bili Grki proti močnemu sovražniku, je neki mladenič pobegnil z bojne čete — videč, da je propast Grkov neizogibna — in prišel lastno mater prositi, naj ga skrrije. Mati, užaljena do smrti v ponosu na sina, mu je vzela iz rok krvavi meč in ga je prebodla z njim rekoč: "Nisi vreden drugega, kot da te zakolje škiba žena!"

Toliko samo mimogrede, da bomo lažje razumeli, kako šibki in slabovzgojeni so tisti, ki nečejo položiti vseh svojih moči na žrtvino naših mladi in krasni domovini! Največji vzrok neznačajnosti današnjega človeka leži v današnji nizki stopnji telesne kulture!

Zbudimo se torej in vrzimo proč naše stare, zarjavele nazore in pobirajmo se bolj za naša telesa!

Prav posebno si smatrajmo za dolžnost, nuditi naši deči kar največ prilike za gibanje v prosti naravi. Pošiljamo mladino na igrišča, kjer bo pod dobrim nadzorstvom in ne v roke kakemu sebičnemu trenerju, ki si mu marje klubovi rekordi in ne telesna kultura!

Pri tej priliki naj pripomnim, da naj starši, katerih otroci se športsko udeležujejo, strogo pazijo, da si bodo njih mladi in mladenke vzporedno gojili mišice vsega telesa, da se ne bodo specializirali samo na tek ali kaj drugega in vse ostalo zanemarjali, kajti lahko se prime, da postane njihovo telo prava spaka!

Kako primerno bi bilo v tem pogledu, da bi se organiziralo telesnokulturno društvo (ampak res telesnokulturno), v katerega bi imeli omogočen vstop ljudje vseh slojev in bi si na njegovem omejenem prostoru vzgajali skupno svoje telo. To bi bilo kaj lahko doseči, kajti oblasti bi šle gotovo taki koristni ustanovi na roko; treba je le, da se zganjejo izvestni faktorji.

Kako bi se dvignilo naše zdravstveno stanje, koliko manj prehladov in od neutrujenosti izvirajočih bolezni bi se pojavljalo!

Vso gimnastiko razdelimo v več bistvenih delov, katerih

vsak se peča s kulturo gotovega dela telesa. Kajti ni vse eno, ali gojimo samo mišice in vse ostalo zanemarjamo, ali pa če gojimo vse telo vzporedno.

V današnjih športskih panogah si krepe atletič največ le mišice; in še tu se vržejo navadno samo na panogo, v kateri imajo največ izgleda, da dosežejo kak rekord ali vsaj kolikor mogoče visok placement. — Pri tem seveda popolnoma pozabijo na svojo kožo, čestokrat, da prevečkrat pa celo na svoje notranje organe. Enako so zapostavljene tudi vse one mišične skupine, ki nimajo funkcije pri njihovi panogi. Skratka, vse telo trpi, čisto tudi njegova proporcionalnost. Da je vpliv na karakter tudi neugoden, je razumljivo!

Vsak človek bi moral gojiti telo s prav tako ljubosumnostjo kot to delajo danes nekatere ženske, ki se trudijo biti lepe. Seveda je treba to kulturo postaviti čisto na drugo podlago. — Marsikak človek (zlasti starejši gospod), se bo na smejal temu naziranjju, češ, kaj pa je treba? Vsak tak gospod naj pomni, da to še ni vse, če je človek velik in krepak, zdrav in utrjen, ampak, da mora skrbeti tudi za lepoto svojega telesa. Ne morda zavoljo sebe, zavoljo svoje zunanjosti, ampak predvsem zaradi svojega značaja in svojega potomstva. Vedite, da v grdem in zanemarjenem telesu ni lepega in plemenitega značaja!

Iz zgodovine nam je znano, kako so mladi Grki stremeli za svojo lepoto. Vsakdo je hotel biti najlepši, da bi nosil ponosno ime "Hyacinth". Mnogo so žrtvovali zato in mnogo koristili so od tega imeli. Ne morda gmotnih, kot bi si kdo današnjih ljudi, — ki se jim zasveti oko le, če vidi denar šteti, — mislil. Takrat se je zmagovalec na olimpijadi ali kjerkoli zadovoljil s svežim laurjevim venčjem, danes pa ne bi nihče tekmoval zanj. Za tako akromno darilce ne bi nihče n. pr. frčal čez ocean. Danes mora biti darilo vsaj tako, da se lahko kje zastavi.

Toda kaj bomo metal bob ob steno! Vse bo počasi minilo in prišli bodo zopet ti isti lepi časi, ki si jih mi gimnasti tako zelo želimo. Malo nas je, ali vendar je od nas odvisno kdaj pridejo!

V jutranjih urah se najde v vsakem logu kotiček, ki je samotno in neobjuden. Vsak tak prostorček uporabite, in izvršite gimnastiko pod milim nebom. Če pa takega prostora ne znate najti, vzgajajte telo pri odprtem oknu.

(Konec jutri.)

Stavka v delavski banki?

New York.—Unija knjigovodij, stenografov in računarjev je 17. t. m. pozvala osobe Amalgamated banke v stavko, če banka ne upošteva članov unije, ki je bil odslovljen. Amalgamated je pod kontrolo krojaške unije A. C. W. A. in je prva delavska banka v New Yorku. V banki je uposlenih 75 oseb.

Stavka v delavski banki? New York.—Unija knjigovodij, stenografov in računarjev je 17. t. m. pozvala osobe Amalgamated banke v stavko, če banka ne upošteva članov unije, ki je bil odslovljen. Amalgamated je pod kontrolo krojaške unije A. C. W. A. in je prva delavska banka v New Yorku. V banki je uposlenih 75 oseb.

Kako je Boris pogruntal sv. Miklavža

Dvorana je bila nabito polna odraslih in otrok. Nastopiti je imel sv. Miklavž s svojo častljivo, belo brado, visoko škofovsko kapo, v spremstvu angelov in parkljev. Solarčki so si še komaj upali dihati, mlajša deca, ki je vprvo pričakovala sv. Miklavža, je pa brezskrbno čebjala in izpraševala.

Na koncu pete vrste je sedel gospod Golob s svojim šestletnim sinčkom Borisom, ki je vstopil jeseni v prvi razred. Na dejal se je in je pričakoval konja na kotalah ter je nestrno izpraševal očeta, kdaj že vendar pride sv. Miklavž.

"Ti," oglasil se za Golobom globok moški glas gospoda Kralja.

"Tvoja hči Majda je šla domov, ker je nekaj pozabila za obleko in zdaj jo moramo čakati. Vsa stvar se bo zakasnila prav neprijetno."

"Zdravo, Boris!" je nagovoril očeta prijatelj dečka. "Kaj misliš, bo li konj ali ne? Če si kaj lepo in dosti molli."

Dečko je široko odprl oči in se zazrl v očeta prijatelja, kateremu so se prav močno videle čeljusti, ko je govoril ali se naemehnil, prav tako kakor vsem njegovim otrokom. Na vsaki strani ust je imel po en cel zlat zob, ki je bil močno videti iz temno rdeče čeljusti.

Boris ga je gledal, kakor da bi ne mogel odvrtni pogleda od ust gospoda Kralja.

Nastupna mladina je še močno cepetala z nogami. Da bi nestrneše v dvorani potolažili, so izza odra zagnali parkljev, da so sikali in ropotali z verigami. Na odru je bilo vse nemirno. Miklavž je že stal pripravljen z debelo knjigo v roki, a angelom je bilo še treba popraviti to in ono.

Končno se je dvignila zavosa in Miklavž je stopal počasi, kakor se spodobi staremu svetniku.

Ko je prečital nekaj naukov, je pozval angela, naj odpro zakladnice z darovi.

Vse je utihnilo, ko so zaklicali prvaka imena. Peti obdarovanec je bil Boris Golob. S trepetajočim srcem, vedno strizeč s trepalnicami, da bi ne zajokal radi parkljev, je korakal proti odru; Miklavž ga je vprašal nekaj malega in ko je zaspal, kako je deček v strahu, ga je tolažil, da naj se nikar ne boji ter se mu je naemehnil prav ljubeznivo. Borisu se je mahoma razjasnil ves obraz in ves strah je izginil, ko je zaklical: "Vi ste pa gospod Kralj in ne sv. Miklavž!"

Od raznih strani se je začelo hihitanje, a parklji so skočili k dečku, da bi ga pograbil. Tedaj je Boris sklenil ročice in jel prav milo prositi in zatrjevati: "O, Miklavž je sv. Miklavž in ne g. Kralj." Ko je šel slišal nauk, da ne sme mešati svetnikov z navadnimi ljudmi, je končno dobil zaželenega konjčka in odhitel k očetu.

Ko se je malo umiril, je dejal: "Pa se mi le zdi, da je bil gospod Kralj, saj sem videl, ko se je smejal, njegove čeljusti in zlate zobe."

RAZNE VESTI

Dva češka kadeta ukradla letalo.

Dunaj, 18. jan.—Dva češoslovška aviazijska kadeta se bosta zagovarjala pred vojnim sodiščem radi prestopka, ki še nima para v zgodovini nobene države. Kadeta Marek in Mika sta bila izključena iz vojaške aviazijske šole v Prosnici. Da se maščujeta, sta se zadnje nedeljo ukradla v hangar in vzela letalo, v katerem sta se dvignila v zrak in poletela v smeri proti Sovjetski Rusiji. V pondeljek je bila češoslovška vlada obveščena, da sta beguna pristala valed zmanjkanja bencina v Lublinu na Poljskem, kjer so ju Poljaki internirali. Zdaj sta bila poslana domov. Ker sta kadeta priznala, da sta hotela odvesti letalo v Rusijo, kjer sta mislila stopiti v sovjetsko aviazijsko bosta obtožena veleizdaje.

Naval na komuniste v Litvi.

Kovno, 18. jan.—Valdemarova vlada je začela nov pogon na litvinske komuniste. Policija je odkrila tajno komunistično organizacijo, ki se je razpletla po vsej deželi.

Brez dela — samomor.

Chicago.—V obupu valed slaboga zdravlja in ker ni mogel nikjer dobiti dela, se je v tork zvečer zastrupil Stanley Sohokre na svojem stanovanju, 5328 S. Carpenter st.

Ubit v boju z banditi.

Chicago.—Arthur Clifford, lastnik tobakarne na 5437 Wentworth ave., je bil v tork ustrelen v boju z dvema banditoma, ki sta ga napadla v njegovem stanovanju.

Cestna železnica jo je ubila.

Chicago.—65-letna Ella Peterson, 1216 Weyland ave., je v tork na Clark ulici padla pod voz cestne železnice in je bila na mestu ubita.

Avstrija vsela kontrole streliva.

Dunaj, 18. jan.—Avstrijska zbornica je danes sprejela naredbo, na podlagi katere bo vlada kontrolirala izdelovanje, uvoz in izvoz munice.

RAZNO

Nazadovanje porodov v Italiji. "Popolo d'Italia" sporoča število italijanskih porodov v zadnjih letih in pravi, da jih je bilo l. 1924. 1.173.264, leta 1925. 1.186.428, l. 1926. 1.134.500, v prvih desetih mesecih tega leta pa samo 924.445. Na eni strani s vsemi silami započeta propaganda fašističnega režima, da bi stvelilo otrok povečalo—na drugi strani ti klavni uspehi—navzod. "Popolo d'Italia" razglasa, da bo nastopila vlada zaradi tega z novimi ukrepi in grozi z represalijami vsem tistim, ki se jim ne bodo pokorili. Koliko bo zalego obljubovanje preobljude ne države s papirnati naredbami in z mahanjem z rokami, o tem se bomo preprčili iz "Popola" ob koncu prihodnjega leta. Menimo, da leži proročanje za državo, ki nima ne dela ne jela, ne svobode za svoje ljudi, precej na dlan.

Iz NEW YORKA v JUGOSLAVIJO
POD OSERNIM VODSTVOM

VELIKONOČNI IZLET

NA PARNIKU

AQUITANIA

Odpihuje iz New Yorka v Cherbourg
v SREDO, DNE 21. MARCA

Praznujte Velikonoč pri stariših in sorodnikih, ki vas težko pričakujejo. Potujte pod izveličnim vodstvom Mr. A. Markusa, člana new-yorskega urada Cunard Line, ki bo skrbel za vas in za vašo prtljago. Potujte udobno. Prostorji na "Aquitaniji" so veliki in udobni. Domača hrana. Zajamčite si še sedaj povratno vožnjo in prireditelje denar.

Za nadaljnje informacije vprašajte
katerikoli Cunard agenta ali
pišite na:

CUNARD LINE

346 N. Michigan

Hvrd,

Chicago, Ill.

Ladislav Vladyka:

VELIKODUŠNOST

Mogli bi tudi nazvati to čudovito prigodo blaznost ljubezni in izdajstva. Izvolite presoditi sami.

Ona — Jarmila — je bila lepa in duhovita filmska igralka.

Ona dva — Ivan Rab in Simon Baren — sta bila glavna junaka te komedije. Ivan je bil nadebuden, čeden mladenič, ki se je pečal največ z glasbo in živel od novinarstva. Simon je bil grd, skoraj grbast in glup. Podedoval je lepe denarce, ki jih je zapravil na ultrapametnem način.

Cetrtil igralce sem bil jaz. Nekaj silnega statistu ali publiki s pravico ploskati ali kimati z glavo.

Ivan in Simon sta bila zaljubljenca. Seveda ne drug v drugega. Jarmila je pa dajala prednost grdemu Simonu.

Ne da se odrekati duhovitost žensk, ki pregovori v dvajsetem stoletju dva zaljubljenca, da se odločita radi nje za dvoboj, sama pa igra pri tem vlogo žrtve. Slučajno sta bila oba tega zmožna, kar prica, da je bila

Jarmila zelo lepa, Ivan zelo zaljubljen, Simon pa zelo trapast. Pozorišče je bil udoben, rdeč salonček. Na visoki mizici pri oknu se je penil z rdečim cvetjem posut kaktus. Stirje unajenji naslonjaki so stali okrog mize. Simon in Ivan sta bila še v moškem salonu. Jarmila je bila v oba kozarce likerja. Najina naloga je bila nakapati v enega praznih kozarcev močnega strupa, ki ga je dobila Jarmila s pomočjo znanec in prijateljev.

Igral sem v celi komediji pričo kot intimni prijatelj vseh treh, da bi se nihče ne pregrešil proti pravilom, ki so bila že vnaprej določena. Igra je bila zapadlena v tem, da prideta oba na dano znamenje v sobo in sedeta na stole, eden z desne, drugi z leve strani mize, kakor pač vstopita. Nato bi morali točno deset minut debatirati in na znamenje z moje strani bi morali vsi naenkrat dvigniti čaše in izpiti do dna.

In tako je bilo vse pripravljeno. Zrak v sobi je bil sladko dušičen in Jarmilina blesta lica so se ostro odražala od rdečega salona. Jahaški kostum ji je ime nitno pristojal. Bila je nekoliko

razburjena, ko je držala v roki stekleničko smrtonosnega strupa in v spušča kapljo za kapljo v prazen kozarec.

Na moje znamenje sta oba obsojenca vstopila in sedla. Simon je sedel na stol smrti. Kruto je, če mora ljubica deset minut gledati, kako stoji njen ljubček na pragu smrti, pa ne sluti, kaj ga čaka. Opazoval sem njune obraze. Ivan je dobro maskiral hladnokrvnost. A kaj je bilo pod to masko? Simon je pa zašklepetal tu pa tam z zobmi. Kar se mene tiče, bi bil raje zamenjal kozarce tako, da bi sama ne vedela, kdo sedi na stolu smrti. A bilo je že prepozno.

O Jarmili še nisem govoril. Ko je opazila, da je njena igra izgubljena, je skušala na vse načine opozoriti Simona, da je on žrtev. Seveda Simon pri najboljši volji ni opazil kretenj. Dihala je globoko in naglo kakor da jo duši groza pred neizogibnim zlom.

Ivan je videl vse. Šele zdaj je razumel, da je bil Jarmili doslej samo lutka in igralka. V njenih očeh je bil ničla, dočim je vasa njegova notranjost, vsak atom njegove krvi klical po ljubezni.

Bilo je trideset groznih sekund spoznanja.

Pogledal sem na uro. Četrta minuta se je bližala polagoma koncu. Tri sekunde pred koncem četrte minute je padel kaktus z mizice pri oknu. Sam nisem prav vedel, kako se je to zgodilo. Vsi smo se ozrli. Cutili smo smešno tako neznanega dogodka in povsili smo oči. Vendar je pa kaktus pripomogel, da je postal naš pogovor nekoliko živahnejši. Samo Ivan je molčal in zri zamišljeno na sliki dekličine glavice na nasprotni strani.

Vse naslednje sekunde je skušala Jarmila rešiti Simona. Ker se Ivan za njo ni zmenil, se ji je končno posrečilo opozoriti Simona na pretečo nevarnost. Posledica je bila samo to, da je začel Simon še bolj šklepetati z zobmi. Zdelo se mi je, da ne bo imel dovolj poguma, da bi izpil usodno tekočino.

Jarmila se pa položaj ni zdel brezupen. Bilo je, kakor da ima za to eventualnost že pripravljeno načrt. Sekunde so hitro minevale in možnost rešitve je bila vedno manjša. Bilo je že devet minut in nekaj sekund.

Jarmila se je igrala nervozno z bičem. Naenkrat je zadel ob kip na kamninu, ki je padel na tla in se razbil. Na tej strani je sedel Ivan. Obrnil se je in tudi jaz sem se ozrl na tla, kjer so ležali ostanki razbitega kipa. Opazil sem, da je dvignil Simon z drhtečo roko Ivanov kozarec in ga skrivaj zamenjal s svojim. Jarmila je mirno opazovala njegovo početje.

Ko se je Ivan obrnil, so se Simonu roke še tresele. Na mizi je lesketala kapljica likerja kot znak izdajstva. Toda Ivan se ni zmenil za njo.

Manjkalo je še 43 sekund.

Postal sem nervozen. Torej za tako žensko, ki je ljubila beba in strahopetca in podpirala njegovo uboštvo, se je našel plemenit mož, ki je tvegaval srečo v veliki ljubezni. V resnici pa je bila ta ljubez podla, beraška in strahopetna. Ljubez ženske, ki umori moškega, ki jo blazno ljubi, samo zato, ker ne razume njegovega arca in ker se ji zdi originalno, ako kdo radi nje umre.

Lahko bi bil povedal, da gre za podlo sleparijo. Toda molčal sem in ko sem dal slednjič znamenje, smo vsi izpraznili kozarce do dna. Omenil bi še, da je zamenjal Ivan v svoji plemeniti velikodušnosti kozarec v trenutku, ko je padel kaktus z okna, tako da se je sam obosil na smrt. Samo jaz sem videl njegovo kretnje in zato sem molčal, ko je Simon s pomočjo svoje ljubice mirno umoril samega sebe.

SMEŠNICE

Umetnost.

Oče Blaž pokliče Janeza, ter mu vli, naj prinese vrček piva. "Dajte denar, oče!" "Glej ga, z denarjem bi vsak prinesel, ampak brez denarja to je umetnost."

Janez gre ven in čez nekaj časa prinese prazen vrček očetu. "Oče pijte!" "Tepec, kdo je pa še pil iz praznega kozarca?" "To je ravno umetnost. Iz polnega vrčka bi vsak pil — ampak iz praznega..."

Odvet.

Milostiva, ne smeli bi povabiti še nekoga, ker jih bo 13 za mizo, a to je nearečna številka.

Vaše razburjenje je odveč. Ančka, saj veste, da je gospod za dva.

Moderen zakon.

Kaj si pa imel opraviti v upravi?

Oddal sem oglas, da bi se rad zopet enkrat kje sestal z ženo, ker je že več mesecev nisem videl in sploh ne vem, kje stane.

Ironija.

Zadnja moja knjiga, nazvana "Ne želite se," mi je vrgla 100.000 Din.

Zakaj se pa tako veselite tega uspeha?

Zato, ker se bom zdaj lahko oženil.

SEZONA HUDIH PREHLADOV JE TUKAJ!

Ne uprskajte "Kje sem dobil prehlad?", temveč skušajte ga odpraviti takoj! In najhitrejša pot je ta: vzemite Triner's Cold Tablets brez odlašanja, za slučaj kajlija vzemite Triner's Cough Sedative, ampak v vseh slučajih vzemite prav gotovo Trinerjevo grenko vino takoj, ker v vseh takih stvareh najvažnejša stvar je držati črva odprta. Pišite po brezplačno vzorec steklenico na Jos. Triner, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., in priložite 10c v pokritje poštinih stroškov. Trinerjevo grenko vino je najzanesljivejša odvajalna točnina.

ŠEST DNI PREKO OCEANA

Najkrajša in najbolj udobna pot na potovanje na ogromnih parnikih:

PARIS 3. feb. - 24. feb.

(Ob potu.)

Najkrajša pot po svetlobi. Vredno je v posodi kabin in vsem modernim udobnostim. — Pilete in slane hrane, sva kuhinja, izredno nizke cene. — Zanimljivi in poučni predavanja in vsa vrsta zabave.

De France 16. marca.

(Ob potu.)

Vrsta katehoretično poučevanja spreja ali

FRENCH LINE

213 N. Michigan Ave.

Chicago, Ill.

Omogoča mirno in okrepujoče spanje

Ako nimate mirnega, okrepujočega spanja, ako se počutite trudni, utrujeni, utrujeni, tedaj bi morali jemati Numa-Tone. To čudovito sredstvo je povsem zdravilo in moč celotnega telesa in tena in sadih se budi. — Je zdravilo za pomnilnost, če se ne morete spomniti. — Numa-Tone napravi bopis, rušilo kri, očista živce in druge važne organe. Pomaga prebavi in odpravi sapirje, šoditve, leditve in nevarne nerodnosti, kakor tudi omotice, glavobol in omame neprimernosti. Kupite še danes eno steklenico. Prodaja se v lekarnah. Poskusite veliko moč tega sredstva v vašem služaju.

NI izdelano in importirano Italijanske harmonike izdeluje na svetu. Nala cena je nižja kot pri katerikoli drugemu izdelovalcu. — Brezplačno poskušanje našim izdelkom. — Vprašajte po brezplačnem ceniku. RUATA SHERRELLI & CO., 1814 Ellis Island Ave., Dept. 28, Chicago, Ill.

Telefon Cadillac 9487

Tel. na dom Empire 8775

IVAN A. MAROHNIC

Attorney at Law

(ODVETNIK)

Govori slovensko

1129-1131 First Nat'l Bank Bldg.

Woodward Avenue and Cadillac Square,

DETROIT, MICH.

NAROČNIKI POZOR!

Znaničenje (Dec. 31-27) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravnčasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopimlico in avedite stari in novi naslov.

Naki zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za sto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člane \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Naročnico lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Vincent Calkar, predsednik S.N.P.J.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovenske mladine!

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno \$5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto \$8.00.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$8.00.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$9.20.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE in HERBETENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$4.00. Ne člani pošljejo \$4.80. Ali pa za \$3.00 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime

Naslov

Država..... Čl. društva.....

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih!

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijeko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

Rado Murnik:

HČI GROFA BLAQAJA

(Dalje.)

"Kdo si? Kaj hočeš?" jecila in se zboji sam svojega glasu.

Sila razburjen hlastne v kot po handžar ob zglavju. Toda od prikazni prihaja taka očarujoča sila, da ne more obrniti oči od nje; roka se mu dotipa do orožja, ali trepetajoči prsti spuste ročaj in handžar mu pade s strahotnim ropotom na tla. Ves trd od zone gleda Omar v nemo nočno prikazen. Zobje mu klopotajo, pretresa ga mrz, kakor da diha vanj ledena sapa planinskega prepada.

Tedaj se razgrne dolga odeja in pokaže belo roko, bel obraz.

"Fatima!" dahne Omar.

Tu stoji pred njim tako mlada, tako lepa, kakršno je videl onega dne, ko je prišel v Vranduk. Čisto taka je, le vaa bela, bolj bela, nego njeno mrtvaško ogrinjalo. Od labodjebelih lilih ji drhtajo gavranečrni lasje.

"Fatima, kako nebeško si lepa!"

Omočen se ne more ganiti, udje so mu kakor avinčeni. Počasi se dvigne njena drobna prosojna roka, mlo se upirajo togepolne oči vanj in komaj slšno šepetajo skrivnostne ustne:

"Ko se povrneš domov—oj—varuj se črne kače!"

Ko tajinstveni dih polnočne sapa v ciprešah mu šušljajo njene besede na uho. Prebledo obličje se prikloni nadenj in na vroče potno čelo ga poljubijo mrzle ustne. Od nje veje grozoten grobni hlad in duh vlažne prsti.

Iznova zabučti veter, vrata se odpro.

"Zbogom, Omar!" šepeta prikazen in se izliže iz spalnice. Oblak zakrije luno, otemni sobo...

Omar je ležal kakor v omotici. Naposled se je le ojunčil; vstal je, ukresal ogenj in prižgal svečo. Hitel je k vratom. In videl je, da so zapahnjena tako, kakor jih je bil zapahnil, preden je šel leč. Nanovo ga je lomil grozljiv strah. Sapa je ponehaval; le Bosna je šumela zmerom enako močno.

Legel je zopet in si otiral oznojeno čelo.

"Kaj je bilo to? Ali se mi je le sanjalo tako živo? Ali je bilo vse le prazna domišljija? Pa saj sem videl in slisal in čutil vendar vse tako natančno! Tamle je stala, tod se je premikala ona, Fatima! Ali vstajajo mrlič iz grobov? In kdo je odrinil zapah, ki sem ga zapahnil znotraj? Da bi bil vse to samo privid? Ali je bila ona ali vendar ni bila? Ah, bila je, bila! V duhu bom vedno pri tebi, mi je obljubila na smrtni postelji. In vstala je iz groba, obiskala me takoj prvo noč! Ah, da je nisem vprašal, kako je tam... kaj je na onem svetu... In vprašal, kaj pomeni ona črna kača..."

Zunaj so skovikali skovirji. Upihnil je svečo in razgledal strahotno uganko. Ze so ugašale zvezde, že je slisal peti, klepati divje-ga petelina. Prekrižal je roke na prsih in zapal...

Komaj se je jelo malo svitati, je že zatrobil bojni rog. Omar je skočil pokoncu in si mel oči. Cutil se je mirnega, krepkega in čilega. Ko se je oblačil, se mu je smejalo kar samo po sebi in venomer je ponavljal: "Tedad danes! Tedaj danes!"

Bilo je še mračno; toliko da je razločal tablice na stenah. Skozi okno je pihal hladen piš, oznanjevalec solnčnega izhoda. V bližnjih hostah so počivkavali ptiči kakor še v sanjah. Megle so se kuhale nad Bosno vodo in se pale ob holmih. Vranduške kočje a svojimi iznad pritličja molečimi, širjimi zgornjicami in strmimi strehami so gledale iz sivote, kakor bi bile postavljene v oblake.

Hitel je v kopalnico. Po hodnikih, po dvorišču, povsodi je slisal ropot, klice, korake; že je bilo vse živo po trdnjavi.

Izza megljenih vrat je stopilo zmagovalno solnce. Po ozki galeriji minaretov je korakal muzejin, prekrižal roke na prsih, se priklonil globoko in pel na vse štiri strani "ezan i Muhamedi!"

"Allah je vsegamogočen! Pričam, da ni boga mimo Allaha! In pričam tudi, da je Mohamed prerok Allahov! Pripravite se k molitvi! Pripravite se k dobremu! Allah je vse-mogočen! Ni boga mimo Allaha!"

Vse se je zdelo Omarju danes odlikovano s čarom posebnosti. Se nikdar ni poslušal poziva k molitvi take pozorno in pobožno.

Po jutranjici je šel na vrt. Uzorilo se je. Nebo je ovijala tanka mrena. Iz goščave je letela črna godzna štoriklja dol k Bosni iskat si postelji. Tiho je stopal proti orehu. Tisoč-re zlate niti so polgrvale med vejami, pod lahko ordelem zidovju, po rosnih bliskah in cvetlicah. Na svatovski odetih grmih, v hladu dolgih jutranjih senc je bilo vse tako svetlo, pokojno, praznično...

Natrgal je mladih rož in jih položil na gomilico Fatimino. Na nežnih cvetih so lesketale kaplje rane rose ko človeške solze.

Molil je molitev, ki jo je znal od Fatime; kmalu pa se je zalotil, da mu begajo misli vse kam drugam. Spominil, živi in napol pozabljeni, so se mu porajali iz skritega dna duše. Najina, prijetna sanjnost mu je obujala srce. Spominjal se je veselih in otočnih prizorov; spominjal se je časov, ko se je rajna Fatima zvonko smejala tukaj pod orehom, časov, ko sta skrivoma anovala realne načrte; spominjal se je njenega milega glasu, ganljivih hrvaških pesmi, njene hvale in graje, njenih svaril...

"Kaj pomeni črna kača?"

Spominil se je odurne ciganke. Kar mu je stopila pred dušo druga postava—temno obličena ženska s črno krinko... v hladni podzemeljski jami, kjer so se povsodi užigale, blestele in bliskale pisane lučke na kamenitih stenah in stropih.

Nad grobom so letali metulji in čebele; pogoraki veter je zibal cvetje in visoko travo. Na orehovo vejico je sedel škinkavec in se gugal, da so sule svetle kapljice z rahlim šumom od listov; veselo, podjetno je zapel fanfaro ljubezni.

Omarju je bilo, kakor da slisi Fatimo: "Ne žaluj za mano Našla sem mir in pokoj. Kako tiho, kako lepo je tukaj! Čuj, kako radostno pojo drobni ptički, kako ugodno pihlja veter iz vonjavih senc pragozdnih, z daljnih višav prijazen pozdrav domovine!"

In začutil je čilo moč mladega telesa, svež, moč, kakršno je videl in slutil naokoli v bujni prirodi.

Že so gnali konje iz konjušnice. Treba je bilo oditi; uklonil je glavo. Poljubil je šopek in dihal: "Zbogom, Fatima!"

Na dvorišču so gizdavi žrebeli intezali vratove, širili nosdrvi in rezgataje pozdravljali mlado solnce. Manjši kosmati tovrni konji, osedlani s preprostimi lesenimi sedli, so se vedli mirneje in le včasli pozvajali z zvenci.

Ilmihal je z dolgim bičem odganjal lajave pse. Divji brkati konjeniki so hodili okoli konj, nekateri pa so se sedeli v sedlu. Iz vrvece mnošice je slisal Omar klice: "Husein, Ali, Hasan..."

Sedaj je izpuštil Ilmihal krasno osedlane-ga Sarifa iz hleva. Umnooki beli konj je sam priskakal k svojemu mlademu jezdecu. Omar ga je ljubkajoče potrpel po čelu, po plečih, po lepo upognjenem vratu in se popel v sedlo. Sarif je plesal po dvorišču, nagajivo natezal ušde in grizel žvale; ponosno, strumno in vendar lahno je sedel Omar na njem. Novo sedlo je škripetalo in rahlo so poženketavale srebrne verice ob usnjati opremi. Oman paša je govoril z debelim Tahinom in zadovoljno gledal Omarja.

Dolgi Ejub je miril visokega črne-ga Atmadžo, ki je besno udarjal ob tla, da so se mu lakre kovale pod kopiti. Vedno nestrpeje je stresal "Sokol" gosto grivo, ki je bil vanje vpleten amulet proti zlemu pogledu. Kakor gibek mladenci-ga je zahajal Oman paša. Veliki belorodeči turban sta mu krasila diamantna agra-fa in čaplino pero; ob bedru se mu je lesketala dragocena damačanka.

Zatrobil je trobar na dolgi bojni rog.

(Dalje prihodnjak.)